Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto
Jyväskylä University Digital Archive

UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.

Author(s): Nummela, Ilkka

Title: Oravan heiluva häntä

Year: 2017

Version:

Please cite the original version:

Nummela, I. (2017, 25.4.2017). Oravan heiluva häntä. What the Hela?. https://www.jyu.fi/hytk/fi/laitokset/hela/ajankohtaista/blogi/aikasemmat-blogitekstit/ilkka-nummela-oravan-heiluva-hanta

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

25.04.2017

Oravan heiluva häntä

Ilkka Nummela

”Tosi on” on jäänyt suomalaisten mieliin 1980-luvulta Kansallis-Osake-Pankin silloisen pääjohtajan Jaakko Lassilan lausumana ja häntäänsä ruudussa heiluttavan oravahahmon tukemana. Silloin elettiin melkoista myllerrystä kansantaloudessamme. Rahaa alkoi saada vapaammin lainaksi niin kotimaasta kuin muualta.

Uskoa tulevaisuuteen riitti ja monelle huoli huomisesta muuttui ainakin puheissa muinaisuudeksi. Kansankapitalismi oli voimissaan ja Seminaarin mäen soitannollisessa seurassa voitiin miesvoimin pohtia pörssiyhtiöiden tarjoamien antien ehtoja. Valtioneuvostossa istuva saattoi hankkia mainetta ja kunniaa juomalla kahvia samalla, kun rakennemuutoksen ja huutavan työvoimapulan sanottiin luuraavan jo kulman takana.

Silloisella historian laitoksella oltiin 1980-luvulla mukana kansainvälisissä hyvinvointitutkimuksissa. Perukirjoja koodattiin ja analysoitiin ja oltiin mukana pohjoismaisissa ja eurooppalaisissa hankkeissa. Samalla alettiin aikaan myöden kiinnostua myös biologisesta elintasosta ja taloudellisesta eriarvoisuudesta. Miespolvi myöhemmin samanlaisia tutkimuksia on Suomessa alettu pitää menneen talven lumina. Samaan aikaan ranskalaisen Thomas Pikettyn samankaltaiset tutkimukset ovat kääntäneet maailmalla taloustieteilijöiden päitä huomioimaan ilmiöiden pitkäkestoisuutta, ihan ranskalaisen Annales-koulukunnan hengessä. Ei siinä sinänsä mitään ihmeellistä ole: nuoriso on maailman sivu ollut kamalaa ja ruoho on ollut vihreämpää aidan toisella puolella.

Pankkikriisi vei Kansallis-Osake-Pankin ja monen muun pankin mennessään. Eipä ole monelle tullut mieleen kehua kansalaisia, joiden ansiosta pankkijärjestelmämme pysyi pystyssä ja sadat tuhannet vääristä pankeista rahaa lainanneet saivat pitää kotinsa. Pankkikriisin yhteydessä julkisuus on jaksanut muistuttaa siitä, että tulipalo tuli sammutetuksi väärin ja rikolliset on tuomittava. Myös historioitsijat ovat osallistuneet pankkien vaiheiden analysointiin, usein voittajien äänenpainoja toistaen. Samanlaisia seppiä lienee ollut kaikkien pankkien palkkalistoilla. Risuja on helpompi jakaa kuin ruusuja.

Historia myy hyvin, ei välttämättä historiantutkimuksena, vaan kaunokirjallisina ja muina taiteellisina luomuksina. Julkisuutta kiinnostavat sensaatiot, myös kuvitellut. Siksi kauppamiehille *"Tosi off"* taitaa olla mieluisempi vaihtoehto kuin *"Tosi on"*, myös historian kohdalla. *Talvisodan salainen strategia* -teos edustaa tässä suhteessa uutta uljasta aikaa, jossa

oletukset ja ennakkoluulot ovat paikanneet olemattomien lähteiden aiheuttamat ongelmat tarinan rakentamisessa. Kun maine ja mahdollinen toimeentulo ovat olennainen osa nykytutkijan arkea, on mahdollista, että tutkimuksessa määräävään asemaan nousee tutkimuksen saama huomio sen todellisen pitkäkestoisen merkityksen sijaan. Eikä nahkansa myyminen ole koskaan ollut vaikeaa.

Prunkkalan kappelin entisen rengin jälkeläisenä, suoraan alenevassa polvessa, lainaan mielelläni Aurasta (Prunkkalasta) muistiin merkittyä kansanviisautta *”Löyttä, enneku toine on karottanukka”*. Se sopii mielestäni hyvin ohjenuoraksi niin historioitsijoille kuin muiden alojen tutkijoille. On mieluummin luotava tutkimusta kuin lähdettävä mukaan tarjottuun tutkimukseen. On parempi olla avaamassa latua kuin hiihtää perässä.

Ilkka Nummela on taloushistorian emeritusprofessori Helassa.

Kuva: Katja Ikonen.